

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Politisk Dispache

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 503. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167175847760/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

aabenbar Uretfærdighed ikke kunne nægte dem; men jeg taler blot om dem, der, i ethvert Forhold mod sine Tjenere, altid, for end de handle, spørge sig: Hvad vilde du fordre af din Herre, i Fald Skæbnen havde gjort dig til Tjener?

Som det gaar i private Huusholdninger, saaledes gaar det ikke sjælden i Stater. Fordi en Stat lønner vel, er det ikke sagt, at den bliver vel betjent; meget mere synes den almindelige Praxis at godtgjøre, at Embedsmændens Dyrlighed, Arbejdsomhed og Medelighed ofte staa i omvendt Forhold til hans Lønning, saa at de af Statens Tjenere, der lønnes bedst, undertiden tjene flestest. Jeg haaber dog, at man vil lade mig vederjæres den Ret at tro mig ikke at have glemt det gamle Axioma: Der er ingen Regel til, som jo har sine Undtagelser.

Svaret skal tjene til at bringe Begreber eller til at gjøre mig fortaalig for mine Medmenesker. Ord og Talemaader ere sanselige Tegn paa Begreber. Deraf sthyder, at nynodens Ord og nynodens Talemaader ere sanselige Tegn paa nynodens Begreber. Nu er det en bekendt Sag, at man, efter Robens Talebrug, siger: Manden A., B., eller C. tjener vel; og at man derved aldeles ikke forstaaer, at Manden A., B. eller C. er en duelig og retskaffen Embedsmand, men at han har gode Fædkomstet. Hvo ser ikke heraf, at Fædkomstet af et Embede anses for Hovedsagen, og det Bekyrelse for en Bijag? Skulde ikke blot denne Sprogsmærkning være nok til at bevise Migtigheden af, hvad jeg forhen har sagt: En Stat er ikke just vel betjent, fordi den lønner vel?

Der er stor Del rejser dette Uheld i Staterne sig af den næsten almindelige antagne Grundfætning: Man maa søge Embeder til Personer, og ikke Personer til Embeder. Denne stabelige, men af Politiken, der gjerne nu om Stunder antager alt, hood der med Tiden maa stode, naar det kun synes at være nyttigt for Djækliffet, alt for ofte

hævede Grundfætning er et ikke ubetydeligt Led i den store Skjæde af Undertrykkelser, der i vore Dage har mødt saa mangen Nation til at sætte sig imod sine Regenter og at afskaffe et Kog, som ogsaa derved blev gjort mere byrdefuldt; og skulde Danmark — hvilket jeg ingentunde vover at benægte — endnu være én af de saa Stater, hvis Indbyggere have Grund til at elske sin Regering, da maa Nationen have andre Motiver for denne Kjærlighed, thi hvor ofte have ikke Klager været horte om Udlandingers Forrettelser fremfor de indfødte til vigtige Embeder i Staten?*) Og hvor gammel er ikke denne Klage! Det er mere end en Digter-Hjofel, naar Niels Ebbejen i Sanders skonne Tragedie siger: Naar efter Guds Byrd 1340 var der saadan en dyr Tid paa gode og vise Mænd i Danmark, at de frivillige odelsskaarne Danske maatte vælge en Udlandning til Konge. Historien lærer, at ingen Niels Ebbejen afværge dette Tilfælde i senere Tider; men om endog Regenterne selv efterhaanden have vænnet sig til at glemme deres fremmede Herkomst for at erindre, at de ere blevne og bor forblive Danske, saa er dette, des værre! ikke Tilfældet med en stor Del af de mange vægtige Familier, som ved den Anledning kom ind i Landet. Disse glemme kun sjælden deres fremmede Oprindelse: de beholde deres Forfædres Sprog og Sæder. Heraf fødes den Foragt for Landets egne Børn, som ikke sjælden jvoret hos dem; og da Mødet, som et Ordsprog saa rigtig siger, aldrig er saa tyndt, at det jo er tykkere end Vand, saa man ikke undres over, om de, i at anbefale en fremmed Mand hos Regenten, for at staffe ham et sejt Embede, eller for at faa ham indbrændt paa én eller anden fed Græsgang, bruge lidt mere Varme, end naar det gjælder om at anbefale en af Landets egne Børn, hos

*) Jeg forbigaar aldeles, og af gode Grunde, hvad Klager der nuadum ere sætte over ubillig Forrettelser af de mindre for de mere dueelige.

hvem de sjælhen formode mere end hverdags Kludstaber og Dueltighed. Det er jo blot en Slags Nepotisme, og hvo gjør ikke mere for sin Slægt end for vildfremmede? Troede ikke selv den nye afdøde store Bernstorff, og vilte han ikke i Gjærningen, at det var hans Tro, at man hos Danske og Norske ikke kunde eller maatte vente saa store Talenter, saa megen Kludstap og Dueltighed, som hos hans Landsmænd Tykkerne, hvor det gjaldt om at foreskæe et af Statens vigtige Embeder? Jeg vil ikke sige, at han altid mistroede danske Talenter; men næppe gjorde han sig hundredlig Umage for at finde dem. Sine Landsmænd vidste han derimod at finde og blev desto værre alt for ofte narret af dem. Med alt dette er ingen mere redebon end jeg til at erkjende hans store Fortjenester af Landet, og hvo er vel den, der, idet han tror, at Naturen ingenlunde havde udtømmet sine Skatte ved at frembringe denne Mand, ikke nu af Erfarenhed har lært, hvor meget Landet tabte ved hans Død? Og saa mig har Erfarenheden i denne Henseende omterdt. Jeg tror at se nogle af hans Fejl, men skal aldrig aflade at være hans almindelige gode Egenstaber.

Dog! jeg mærker, at jeg kommer for langt fra min Tægt; jeg vender altsaa tilbage.

Regenten, Statens første Embedsmand, lønnes af Nationen, alle Begne rigeligen, men paa sine Steder mere, paa andre Steder mindre overskudigen. Næmeligvis vil man sige: Altsaa, jo bedre Regenten lønnes, jo bedre bør han regere. Jeg har intet at indvende imod dette bør; men fordi en Ting bør ske, derfor sker den just ikke. Dette siges uden Henlyn til Danmark, hvis Bestyrelse jeg, paa dette Sted, lige saa lidet vil lade, som jeg agter at rose den. Saa vel Ros som Loft vilde gjøre mig mistænkt, men paa forskjellige Steder og paa forskjellige Maader; jeg indslæber mig altsaa ikke i nogen Undersøgelse desangaaende. Ni Frygt? Spørger man. O ja! men af Frygt for at gjøre noget, der